

3.4. In welke vorm wordt maatschappelijke dienstverlening gewaarborgd?

De OCMW-wet geeft aan dat de hulpverlening vanuit het OCMW zowel curatief als preventief kan zijn en dat het kan gaan over materiële, sociale, geneeskundige, sociaal-geneeskundige of psychologische dienstverlening.^[14] De uitvoering verloopt volgens de methoden van het maatschappelijk werk met eerbiediging van de ideologische, filosofische of godsdienstige overtuiging van de cliënt.^[15]

Deze opdrachten, die bij een individuele hulpvraag leiden tot een beslissing van het BCSD, worden aan het OCMW toevertrouwd door wet of decreet of op basis van lokale besluitvorming in het kader van een lokaal sociaal beleid.

Wettelijk opgelegde taken

Dit zijn de taken die elk OCMW op zich moet nemen onder voorwaarden en wijze die door een wet zijn bepaald.

- Het recht op maatschappelijke integratie waarborgen in de vorm van werk, opleiding, leefloon onder de voorwaarden beschreven in de Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie (RMI-wet).^[16]
- De maatschappelijk werker van de sociale dienst van het OCMW heeft de opdracht om de cliënt de informatie te geven over en te begeleiden naar rechten en voordelen die de cliënt heeft.^[17]
- Materiële hulp verstrekken in de meest passende vorm. Wanneer het gaat over financiële hulp, kunnen hieraan bepaalde voorwaarden uit de RMI-wet gekoppeld worden.^[18] Hieronder vallen ook diverse vormen van aanvullende financiële steun die het OCMW geeft met het oog op een menswaardiger bestaan van de cliënt.
- Wanneer een cliënt niet in orde blijkt met de ziekteverzekering zal het OCMW zorgen voor de aansluiting bij een ziekenfonds,^[19] hierbij rekening houdend met de keuze van de cliënt. Wanneer de cliënt geen keuze maakt, zal het OCMW de cliënt aansluiten bij de Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering. Indien mogelijk kan er van de cliënt hiervoor een bijdrage gevraagd worden.

- Specifieke hulp geven voor het betalen van onderhoudsgeld ten gunste van kinderen of van bijdragen voor geplaatste kinderen.^[20] Een cliënt kan dit vragen wanneer hij/zij leefloongerechtigd is of equivalent leefloon ontvangt. De cliënt moet bewijs leveren van het betalen van het onderhoudsgeld. De te verlenen steun bedraagt maximaal 50% van het onderhoudsgeld, met een maximum van € 1100 per jaar.
- Hulpverlening aan daklozen:
  - Het OCMW kan een installatiepremie toekennen aan een dakloze die zijn hoedanigheid van dakloze verliest door een woning te betrekken die hem/haar tot hoofdverblijfplaats dient.^[21] De premie is gelijk aan het bedrag van het leefloon van een persoon met een gezin ten laste.
  - Om personen die geen hoofdverblijfplaats hebben toch administratief in orde te brengen, zodat ze bereikbaar zijn voor officiële instanties en hun rechten kunnen blijven uitoefenen, kan het OCMW deze personen laten inschrijven op een referentie-adres.^[22] Dit zijn de voorwaarden: dakloos zijn, niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister en zich wenden tot het OCMW voor maatschappelijke dienstverlening. De vraag om een referentie-adres is een vraag om maatschappelijke dienstverlening.

Wettelijk bepaalde taken

Dit zijn de taken die elk OCMW op zich kan nemen onder voorwaarden en wijze die door een wet of decreet zijn bepaald.

- Een OCMW kan zelf diensten of inrichtingen opzetten of oprichten en beheren, wanneer het dit nodig acht.^[23] Er zal steeds een behoefteonderzoek aan voorafgaan. Het gaat in casu vooral over het oprichten en beheren van woonzorgcentra, centra voor kortverblijf, dagverzorgingscentra, assistentiewoningen, thuiszorgdiensten, ... Een cliënt die kosten voor verblijf in een erkende instelling (niet alleen OCMW-instellingen) niet (meer) kan betalen, kan een hulpvraag stellen aan het OCMW. Een maatschappelijk werker bij de sociale dienst van het OCMW zal aan de hand van een sociaal onderzoek nagaan welke kosten ten laste genomen kunnen worden en bovendien ook nagaan of er onderhoudsplichtigen aangesproken kunnen worden om hierin bij te dragen.
- Wanneer het gaat om kosten van kinderopvang kan het BCSD beslissen om aan cliënten die zich in een behartenswaardige situatie (bv. financieel moeilijke situatie) bevinden een individueel verminderd tarief toe te kennen.^[24]
- Een andere specifieke taak die een OCMW op zich kan nemen is de schuldhulpverlening. Sommige cliënten hebben het moeilijk om met geld om

te gaan of hebben schulden gemaakt, dan kan het OCMW passende dienstverlening bieden in de vorm van:

- budgetbegeleiding: een maatschappelijk werker bij de sociale dienst van het OCMW staat de cliënt bij in het beheer van zijn middelen. Het effectieve beheer van de gelden blijft bij de cliënt. Een cliënt in budgetbegeleiding nemen wordt het best voorgelegd aan en bekrachtigd door het BCSD;
  - budgetbeheer: een maatschappelijk werker bij de sociale dienst van het OCMW stelt met de cliënt een budgetplan op en inventariseert eventuele schulden. De maatschappelijk werker ontvangt op een budgetrekening de inkomsten van de cliënt en betaalt de rekeningen en schulden. De cliënt krijgt leefgeld. Een cliënt in budgetbegeleiding nemen wordt het best voorgelegd aan en bekrachtigd door het BCSD;
  - schuldbemiddeling: de Vlaamse OCMW's zijn (al dan niet in een samenwerkingsverband) erkende diensten voor schuldbemiddeling.^[25] Een maatschappelijk werker bij de sociale dienst van het OCMW die hiertoe een opleiding heeft gevolgd of minstens 3 jaar ervaring heeft, of een jurist maakt afspraken met schuldeisers en stelt samen met de cliënt een afbetalingsplan op dat aanvaard moet worden door de schuldeiser. Centra voor algemeen welzijnswerk (CAW's) kunnen ook erkend worden als schuldbemiddelaar. Advocaten, gerechtsdeurwaarders en notarissen kunnen eveneens als schuldbemiddelaar optreden. Het wordt vaak gecombineerd met budgetbeheer of budgetbegeleiding. Schuldbemiddeling verschilt in niets van enige andere vorm van maatschappelijke dienstverlening. Er moet dus een beslissing van het BCSD zijn waarbij de schuldbemiddeling wordt toegestaan of geweigerd;
  - collectieve schuldenregeling: dit is een gerechtelijke procedure voor structurele schuldproblemen. Het doel van deze procedure is opgebouwde schulden van de cliënt afbetalen, die dan tijdens de periode van afbetaling toch nog menswaardig moet kunnen leven. Het is de rechter die de schuldbemiddelaar aanstelt. Wanneer het OCMW wenst aangesteld te worden als schuldbemiddelaar in het kader van een collectieve schuldenregeling, is daar een beslissing voor nodig. Het BCSD zal ook beslissen in welke mate er in een dergelijke procedure kosten zullen aangerekend worden. Er kan ook beslist worden om de procedure uit te besteden aan een andere schuldbemiddelaar.
- Het beschikken over elektriciteit, gas en water voor huishoudelijk gebruik is vandaag een conditio sine qua non om menswaardig te kunnen leven. Om

zoveel mogelijk te vermijden dat klanten door de nutsmaatschappijen worden afgesloten van hun nutsvoorzieningen, werden er regels voor minimale levering ervan in het leven geroepen.^[26] Een belangrijke taak is hier weggelegd voor de lokale adviescommissies (LAC's). Hierin zit ook steeds een vertegenwoordiger van het BCSD, de hoofdmaatschappelijk werker (of afgevaardigde) bij de sociale dienst van het OCMW (tevens voorzitter), een vertegenwoordiger van de netbeheerder en eventueel een vertegenwoordiger van een erkende instelling voor schuldbemiddeling.

Lokaal gekozen dienstverlening

Omdat het begrip menselijke waardigheid niet strikt af te lijnen is en de levenssituatie van elke cliënt specifiek is, noopt dit het OCMW om elke hulpvraag casus per casus in te schatten. De maatschappelijk werkers bij de sociale dienst van het OCMW hebben met andere woorden een ruime discretionaire bevoegdheid om cliëntdossiers op basis van hun sociaal onderzoek te beoordelen.

Daarom wordt er lokaal vaak voor gekozen om, met het oog op hulpverlening en begeleiding op maat ter wille van de menselijke waardigheid, aanvullende steun te bieden. Deze steun kan van OCMW tot OCMW verschillen. Het is een aspect van het voeren van een sociaal lokaal beleid, van lokale solidariteit.

Zo kan het OCMW ruimte maken voor het toekennen van verwarmingstoelagen, huurwaarborgen, schoolpremies, sinterklaaspremies, e.d. daar waar dit nodig en nuttig is. Af en toe gaat het ook over puur materiële steun in de vorm van bv. ter beschikking gestelde meubelen of over sociale dienstverlening zoals klusjesdiensten, sociale restaurants, voedselbedeling, boodschappendienst, enz.

Deze vormen van maatschappelijke dienstverlening worden toegekend al dan niet aan de hand van lokaal opgemaakte steunnormen, academisch ontwikkelde steunbarema's,^[27] voorwaarden of regels die stoelen op (historische) afspraken, die al dan niet op papier staan.

Het BCSD beslist dossier per dossier over de toekenning ervan.
